

Samrådsredogörelse

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
Tematiskt tillägg till översiktsplan 2013
Kramfors kommun

Tillhörande utställningshandling

Innehåll

1 Inledning.....	3
1.1 Hur samrådet har bedrivits	3
1.2 Inkomna samrådsyttranden och synpunkter	3
2 Samrådsyttranden	4
2.1 Länsstyrelsen	4
2.2 Sjöfartsverket	11
2.3 Sametinget	11
2.4 Trafikverket	12
2.5 Jordbruksverket	12
2.6 Lantmäteriet	12
2.7 Örnsköldsviks kommun.....	13
2.8 Härnösands kommun.....	13
2.9 Sundsvalls kommun	13
2.10 Miljö- och byggnämnden vid Kramfors kommun.....	13
2.11 Föreningen ”seniorboende vid Vågsfjärden”	13
2.12 Box Destilleri AB.....	14
2.13 Naturskyddsföreningen Höga Kusten – Ådalarna.....	14
2.14 Centerpartiet Kramfors	19
2.15 Miljöpartiet de gröna i Kramfors	20
2.16 Anonym	21
2.17 Synpunkter lämnade vid offentligt samrådsmöte.....	22

1 Inledning

Denna samrådsredogörelse redovisar sammanfattade yttranden och de huvudsakliga synpunkter som inkommit under samrådet.

Samhällsavdelningens förslag till förändringar av planförslaget med anledning av synpunkterna är även sammanfattade.

1.1 Hur samrådet har bedrivits

Den 28 november 2017 godkände kommunstyrelsens arbetsutskott samrådshandlingen för det tematiska tillägget landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Samråd enligt 3 kap. 9 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, har pågått fr.o.m. 4 december t.o.m. 28 januari 2018.

Allmänheten har informerats om planens samråd via annons i *Tidningen Ångermanland* den 1 december 2017. I annonsen ingick en inbjudan till ett allmänt informationsmöte om planförslaget. Annons angående samråd har även funnits i lokaltidningen *Kramforsbladet* den 22 november 2017, nummer 122. Information om planens samråd har även funnits på Kramfors kommuns hemsida. Under samrådstiden har planförslaget funnits tillgängligt på Kramfors kommuns webbsida, www.kramfors.se/lis, Kom in – kundtjänst på Torggatan 2, Kramfors samt Kramfors bibliotek, Nordingrå bibliotek och Ullånger bibliotek.

Ett allmänt informationsmöte hölls den 10 januari 2018 på Hotell Höga Kusten i syfte att informera om arbetet med det tematiska tillägget till översiktsplanen och besvara allmänhetens synpunkter. 33 personer deltog på mötet.

1.2 Inkomna samrådsyttranden och synpunkter

Under samrådstiden har yttranden och synpunkter inkommit från:

Länsstyrelsen i Västernorrlands län

Sjöfartsverket

Sametinget

Trafikverket

Jordbruksverket

Lantmäteriet

Örnsköldsviks kommun

Härnösands kommun

Sundsvalls kommun

Miljö- och byggnämnden vid Kramfors kommun

Föreningen ”seniorboende vid Vågsfjärden”

Box Destilleri AB

Naturskyddsföreningen Höga Kusten – Ådalarna

Centerpartiet Kramfors
Miljöpartiet de gröna i Kramfors

Anonym

2 Samrådsyttranden

2.1 Länsstyrelsen

Allmänt

Länsstyrelsen anser att redovisningen av hur kommunen har kommit fram till sin bedömning behöver klargöras, exempelvis varför ett kriterium får den poängsättningen den får. De intressen och värden som finns på respektive LIS-område och hur de kan komma påverkas skulle behöva utvecklas.

***Kommentar:** Text i metodkapitlet har kompletterats där det framgår att bedömning av de olika kriterierna har gjorts av sakkunniga tjänstemän på Kramfors kommun utifrån områdenas generella planeringsförutsättningar, framtaget planeringsunderlag, utförda inventeringar, lokal kännedom och platsbesök.*

Länsstyrelsen föreslår att det redovisas hur stor del av kommunens strandområden som idag är bebyggda samt hur bebyggelsestrycket ser ut i kommunen och i de aktuella LIS-områdena.

***Kommentar:** Exploateringstrycket är stort vid kusten, men eftersom LIS inte får användas som skäl för dispens från strandskyddet inom Kramfors kust- och skärgårdsområde, ger denna plan möjligheter att vända bebyggelsestrycket inåt landet.*

Länsstyrelsen poängterar betydelsen av att det inte byggs igen ”luckor” i befintlig bebyggelse, eftersom dessa kan ha stor betydelse för utblickar i landskapet och även ha betydelse för flora och fauna, trots att det inte finns inventerade naturvärden på plats. Luckor och stråk samt fri passage har även betydelse för allmänhetens tillgänglighet inom och igenom LIS-områden samt skapar goda förutsättningar för djur och växtlivet.

***Kommentar:** Text har lagts till i planhandlingen där betydelsen av lucktomt, stråk och fri passage framgår.*

Riksintressen

Länsstyrelsen anser att varje områdesbeskrivning med fördel kan kompletteras med en tydligare beskrivning av berört riksintresses värden och rekommendationer till hur framtida exploatering kan tillgodose dessa värden.

***Kommentar:** Värdebeskrivning av de aktuella riksintressena finns inte tillgängligt, varav områdesbeskrivningarna inte kan göras mer precist än vad som är beskrivet i LIS-planen. En djupare analys inom resp. LIS-område görs i samband med prövning av förhandsbesked, bygglov eller detaljplanprocess.*

Miljö kvalitetsnormer för vatten (MKN-vatten)

Länsstyrelsen påpekar att samrådshandlingen inte beskriver vidare hur miljö kvalitetsnormer för vatten ska följas.

I kapitlet 4.7 behöver underlaget förhålla sig till senast genomförd statusklassning för vattenförekomster (VISS).

Länsstyrelsen anser att beskrivningarna under rubriken miljö kvalitetsnorm för respektive utpekade LIS-område i kapitel 6 skulle behöva justeras så att de relaterar till gällande norm och senast slutförd statusklassning.

***Kommentar:** Text i planen som berör miljö kvalitetsnormer för vatten har ändrats och relaterar till gällande norm och senast slutförd statusklassning. Text har även lagts till som beskriver att vid eventuell framtida exploatering beaktas i de enskilda fallen att byggnationer inte försämrar vattenkvalitén. Vilken typ av avloppsanläggning som kan godkännas, utreds i samband med dispensgivning eller planläggning. Vatten och avlopp ska lösas på ett sätt som inte försämrar vattnets status.*

Länsstyrelsen anser att det är en brist att miljökonsekvensbeskrivningen för varje utpekade LIS-område inte innehåller en beskrivning av möjligheten att uppnå föreskriven miljö kvalitetsnorm för respektive berört vattenområde. Länsstyrelsen bedömer därför att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras i det avseendet. Beskrivningarna bör även innehålla vilka särskilda skyddsåtgärds- eller kompensationsåtgärder som kan vara nödvändiga. Länsstyrelsen anser också att kommunen bör göra en bedömning av hur planerad exploatering påverkar möjligheten att nå miljö kvalitetsnormerna.

***Kommentar:** Text i planen som berör miljö kvalitetsnormer har till viss del kompletterats, beskrivningen är dock fortfarande på en övergripande nivå*

och görs inte för respektive berört vattenområde. Hur stor påverkan en framtida exploatering kommer få för föreskriven miljökvalitetsnorm är beroende av exploaterings typ och omfattning. Dessa bedömningar görs därför vid framtida detaljplanprocesser eller bygglovshandläggningar inom respektive LIS-område.

Område för landsbygdsutveckling i strandnära läge

Länsstyrelsen anser att ett kriterium som skulle kunna få större utrymme vid utbyggande av LIS-områden är tillgången till befintliga system för kommunalt eller gemensamt vatten- och avlopp (VA). Med tanke på att miljökvalitetsnormer för vatten ska följas, är det viktigt att godtagbara lösningar för VA kan iordningställas. Förutsättningarna för lämpliga VA-lösningar för respektive område bör därför bättre utredas och beskrivas i handlingen.

Kommentar: *Planhandlingen har till viss del kompletterats med detta. Lämpliga VA-lösningar får dock prövas i ett senare dispens- eller planläggningsskede.*

I samrådshandlingen anges att dispens med LIS-skäl kan i undantagsfall användas utanför utpekade LIS-områden. Länsstyrelsen anser att dispensansökningar utanför utpekade LIS-områden som grundregel bör avslås eller prövas enligt 7 kap 18c § miljöbalken (1988:808). I det fall en dispensansökan prövas med hänvisning till de särskilda skälen som gäller landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen bör ett kunskapsunderlag motsvarande utpekande av LIS-område i översiktsplanen krävas.

Kommentar: *Det framgår i planhandlingen att ett kunskapsunderlag som motsvarar utpekande av LIS-område, krävs utanför utpekade LIS-områden, se kapitel 5.7.*

Länsstyrelsen tycker att kommunen bör tydliggöra syftet med de utpekade LIS-områdena. Beskrivningarna för respektive LIS-område kan kompletteras med vilken utveckling som avses i respektive område, exempelvis turismutveckling, bostäder.

Kommentar: *Detta finns beskrivet för respektive LIS-område under Motivering.*

Flera av de utpekade LIS-områdena ligger inom oexploaterad mark i odlingslanskap, exempelvis Gällstasjön. Länsstyrelsen efterfrågar en tydligare konsekvensbedömning av utbyggnad i berörda områden.

Kommentar: *Av lokal kännedom från kommunens tjänstemän påpekas att*

det endast finns små områden som brukas extensivt inom utpekade LIS-områden. I kapitlet 5.6.1 Generella rekommendationer, har text lagts till: "Dispenser ska inte ges på mark som aktivt brukas eller som kan behövas för en utvidgning av jordbruket. Aktivt brukad jordbruksmark ska inte exploateras. En värdering av jordbruksmark görs vid en eventuell exploatering."

Mellankommunala intressen

Länsstyrelsen anser att kommunen bör förtydliga för de LIS-områden som berörs av mellankommunala intressen, förslagsvis med en egen rubrik i berörda LIS-områden.

***Kommentar:** De områden som eventuellt berörs av mellankommunala intressen beskrivs för respektive område.*

Hälsa, säkerhet och risker för olyckor, översvämning och erosion

Generellt bör stor försiktighet iakttas vid lägen nära vatten på grund av riskerna för översvämningar eller ras, skred och erosion vid höga flöden. Geotekniska förhållanden bör därför ingå i bedömningen om lämpliga områden för bebyggelse intill vatten. En översiktlig värdering kan göras utifrån bl.a. topografiska och geologiska kartor.

***Kommentar:** En översiktlig bedömning har gjorts utifrån bl.a. lokal kännedom och platsbesök, därefter har områden valts bort utifrån det, i metodkapitlet framgår detta. I samband med eventuell exploatering placeras byggnader på säker plats.*

Ras och skred

Länsstyrelsen vill att riskkartan förtydligas på sidan 20, avseende om markeringarna på kartan hänvisar till områden som sammanfattas av skredriskkarteringar, eller om de visar områden med skredrisk. Om så inte redan är fallet rekommenderas att riskkartan enbart visar områden med skredrisk. Sträckor med pågående erosion eller erosionsrisk kan med fördel också redovisas i riskkartan.

***Kommentar:** Kartmaterialet har bearbetats samt text i kapitlet Hälsa och säkerhet. Geografiska informationssystem som visar områden med skredrisk inom Kramfors kommun finns inte tillgängligt. Vid eventuell exploatering utreds och bedöms riskerna med översvämning samt risker för ras och skred i samband med strandskyddsdispens.*

I kapitlet 4.11.1 noteras att de översiktliga karteringarna över stabilitetsförhållandena är begränsade till vid utredningstillfället bebyggda områden. De kan därför förtydligas att det således kan finnas ytterligare

områden med förutsättningar för skred.

Kommentar: *Text i kapitlet har förtydligats.*

De utpekade LIS-områdena i kapitel 6 har en kortare beskrivning av terräng och markslag, som ger viss information om platsens geotekniska förutsättningar. Länsstyrelsen saknar dock en kortare geologisk beskrivning för varje område, exempelvis utgående från SGU:s jordartskarta.

Länsstyrelsen saknar i LIS-planen en generell beskrivning av vilket underlag som ligger till grund för bedömningen av skred/ras i rosdiagrammen för hänsyn för samtliga utpekade LIS-områden, samt hur detta påverkar helhetsbedömningen. Ett exempel är det utpekade LIS-området Vågsfjärden – Näset, Mädan under naturmiljö står det ”Området består mestadels av starkt kuperad skogbeväxtad mark närmast sjön. Undantaget är västra delen av Mädansviken där det finns odlingsmark som i vissa delar sluttar brant”. Under rekommendationer så bör risker för ras och skred utredas. Området bedöms ändå i rosdiagrammet som en 3a = inga påtagliga risker för skred/ras.

Kommentar: *SGU:s jordartskala har skala 1:50 000 varav det saknas underlag från staten som är lämpligt att använda i LIS-planen. I området bedöms inga påtagliga risker för skred/ras, dock kan geotekniska undersökningar behövas i ett senare dispens- eller planläggningsskede.*

Klimatanpassning

I kapitel 4 finns ett avsnitt om ras och skred samt översvämningar. I kapitlet beskrivs förutsättningar översiktligt för dessa risker i kommunen idag. Länsstyrelsen saknar dock ett resonemang om hur dessa risker kan öka i ett förändrat klimat, särskilt när det gäller risken för ras och skred. Detta återspeglas även i beskrivningen av de föreslagna LIS-områdena. Där det finns en risk för ras och skred i dag, är det sannolikt att denna risk ökar när vi får ett förändrat klimat med ökade mängder nederbörd och ökad risk för intensiv korttidsnederbörd. Då ett förändrat klimat kan förändra markens lämplighet att bebyggas bör denna ökade risk beskrivas i handlingen, då den ska vara vägledande i framtida planläggning och bygglovshantering.

Kommentar: *I vissa fall brukar Ångermanälven räknas som havsvik fram till Hammarsbron, mellan Nyland och Sandslån. Älven brukar därmed bete sig med hög- och lågvatten i havet, inte som älv. Kupering gör även att man kan bebygga utpekade områden, trots ett förändrat klimat med ökade mängder nederbörd. Den ökade risken för markens lämplighet att bebyggas har dock lagts till i planen. Text gällande klimatanpassning har lagts till under rubriken 4.12.3 Klimatanpassning.*

LIS-område Vågsfjärden- Nordingrå, Lappudden

Området kring Nordingrå kyrka och kyrkoruin är en sammanhängande och värdefull kulturmiljö. Det är viktigt att ny bebyggelse i området inte skymmer kulturmiljön eller förminskar upplevelsen av den. LIS-området sträcker sig en bra bit in på kyrkogården vilket är direkt olämpligt av många orsaker. LIS-området behöver justeras med större hänsyn till kulturmiljön.

Kommentar: LIS-områdets gräns har justerats.

LIS-område Vågsfjärden- Näset, Mädan

LIS-området omfattas av ett flertal riksintressen samt ligger inom naturvårdsområde, vilket kan betyda ett område med höga natur- och friluftsvärden. Länsstyrelsen upplyser om att en nyckelbiotop (N 3066-1996) saknas i den sydöstra delen av kartan. Nyckelbiotopen ligger dock utanför det utpekade LIS-området.

Kommentar: Nyckelbiotopen har lagts till på kartan och text har bearbetats. LIS-områdets gräns har justerats till att inte omfatta naturvårdsområdet.

LIS-område Storsjön- Skog

Det utpekade LIS-området är flera kilometer, därför viktigt att bevara tillgängliga passager till strandområdet.

Kommentar: Text angående luckor och stråk har lagts till i planens Generella rekommendationer, se rubrik 5.6.1.

LIS-området går in i fornlämning Raä skog 79. Här bör LIS-områdets gräns justeras då ny bebyggelse sannolikt inte kommer tillåtas inom ca 50 meter från fornlämningen. Hela östra änden av LIS-området har också stor potential för hittills okända fornlämningar. Inför ny bebyggelse inom denna del av LIS-området kommer det därför sannolikt krävas en arkeologisk utredning.

Kommentar: LIS-områdets gräns har justerats.

Ett biotopskydd (SK 648-2004) benämns som naturvårdsobjekt. Biotopskyddet ligger dock utanför utpekat LIS-område. Benämningen bör dock korrigeras för att undvika missuppfattning, då områden av intresse för naturvård som saknar formellt skydd också benämns som naturvårdsobjekt på andra ställen i samrådsmaterialet. Åtgärder som kan påverka naturmiljön i biotopskydd bildade av skogsstyrelsen är förbjudna utan dispens Skogsstyrelsen.

Kommentar: Benämningen har korrigerats.

LIS-område Storsjön- Skallsta, Salteå

Det utpekade LIS-området är flera kilometer, därför viktigt att bevara tillgängliga passager till strandområdet.

Kommentar: Text angående luckor och stråk har lagts till i generella rekommendationer.

LIS-område Norasundet- Torrom

Länsstyrelsen anser att hänsyn ska tas till naturvärdena för Norasundet.

Kommentar: Text angående ovanstående har förtydligats i planen.

Övriga synpunkter- Naturmiljö och artskydd

I samrådsmaterialet har bedömningarna om eventuell påverkan på naturmiljön i vissa fall inte föregåtts av någon inventering eller naturvärdesbedömning i fält. Länsstyrelsen anser att inventeringar bör göras innan en eventuell exploatering.

Kommentar: Alla sjöar inom utpekade LIS-områden har inventerats genom strandinventering och naturvärdesinventering. Text angående ovanstående har dock förtydligats i planen.

Rennäring

Det bör framgå vilka samebyar som berörs i respektive område samt finnas generella riktlinjer för hur dialog med berörda samebyar ska hållas vid samråd om lokalisering av bebyggelse.

Kommentar: Det framgår i den kommunövergripande översiktsplanen från 2013 att: " Vid större exploateringar, till exempel för vindkraft och andra förändringar av markanvändningen som kan påverka rennäringen, ska samråd ske med berörd sameby." Vid eventuell exploatering inom ett LIS-område som kan påverka renskötelsen ska Sametinget informeras. Därmed delges kommunen vilka samebyar som har sedvaneområden inom LIS-området. På så sätt kan dialog föras vid dispensgivning eller planläggning med berörd sameby för att undvika eller minimera störningar för renskötelsen. Text angående detta har lagts till under rubriken Generella rekommendationer.

Miljömål

Eftersom planen syftar till att möjliggöra exploateringar som ger effekter på vattenmiljöer så berörs även miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Länsstyrelsen anser att beskrivningen under miljö mål (7:14) behöver också innefatta en bedömning av hur LIS-planen kan bidra till att nå relevanta miljö kvalitetsmål.

Kommentar: Miljö kvalitetsmålet Levande sjöar har lagts till. Beskrivningen har kompletterats.

2.2 Sjöfartsverket

I kapitel 4.4 Kommunikationer: på sid 13 omnämns farlederna och riksintresset. Beteckningar har ändrats och bör korrigeras enligt nedanstående:

Farleder av riksintresse som sträcker sig inomskärs genom Kramfors kommun, utdrag från Sjöfartsverkets system Poseidon och Kartstöd.

Nr	Beskrivning	Kl.	Allmän farled	Riksintr.	Lotsled	Handels fartyg
665	Strömskatan - Bollstabruk	2	Ja	Ja	Ja	Ja
663	N Storön - Veda	2	Ja	Ja	Ja	Ja
670	Högbonden - Skomakarskatan (Kustleden)	1	Ja	Ja	Ja	Ja

Farled 662 Dynäsgrund – Sollefteå är en allmän farled men inte av riksintresse, visas riktigt i kartbilden, i texten inte korrekt.

Kommentar: Beteckningarna och texten har korrigerats.

2.3 Sametinget

Sametinget har tagit del av samrådshandlingarna. I deras yttrande redogörs i stort det allmänna och enskilda rennäringsintresset, de funktionella sambanden och det miljö kvalitetsmål som berörs av den samiska traditionella kunskapen och renskötselns framtid.

Sametinget anser att det inte framgår vilken möjlighet till inflytande som samerna haft i planprocessen och poängterar betydelsen av att kommunen för dialog med alla berörda samebyar under hela planprocessen för att kunna undvika eller minimera störningar för renskötselns. Vidare anser Sametinget att det i planens generella riktlinjer framgår att dialog med berörda samebyar

krävs vid lokalisering av bebyggelse och/eller en egen rubrik under varje LIS-område där samma budskap framgår samt att kommunen skriver vilken/vilka samebyar som berörs. Dialog med berörda samebyar ska ske inom hela samebyns område.

Kommentar: I Kramfors kommunövergripande översiktsplan beskrivs vikten av att dialog förs med berörda samebyar vid större exploatering. Under rubriken *Generella rekommendationer* har text lagts till angående rennäring där det framgår att vid eventuell exploatering inom ett LIS-område som kan påverka renskötseln, ska Sametinget informeras. Därmed delges kommunen vilka samebyar som har sedvaneområden inom LIS-området. På så sätt kan dialog föras vid dispensgivning eller planläggning med berörd sameby för att undvika eller minimera störningar för renskötseln.

Riksintresse

Enligt 3 kap. 5 §, miljöbalken ska mark- och vattenområden som har betydelse för bl.a. renskötseln skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande. Kärnan i att områden av riksintresse för rennäringen utses, är att samerna har status som urfolk och därigenom rätt att utöva sin kultur och en grad av självbestämmande över sin kultur och sina traditionella näringar.

Kommentar: Riksintresse för rennäring är utpekade på karta Övriga riksintressen. Inga LIS-områden berörs av riksintresset för rennäring.

2.4 Trafikverket

Trafikverket har tagit del av planförslaget och har inte något att erinra på det tematiska tillägget.

Kommentar: Noteras.

2.5 Jordbruksverket

Jordbruksverket har tagit del av planförslaget och har inga synpunkter i ärendet.

Kommentar: Noteras.

2.6 Lantmäteriet

Lantmäteriet har tagit del av planförslaget och har inte några synpunkter att lämna till kommunen i detta ärende.

Kommentar: Noteras.

2.7 Örnsköldsviks kommun

Örnsköldsviks kommun har tagit del av planförslaget och att ingenting att erinra.

Kommentar: Noteras.

2.8 Härnösands kommun

Härnösands kommun har tagit del av planförslaget. Angående skrivningen i samrådshandlingen under rubrik 3.2 ”Mellankommunala frågor och samverkan” lämnas synpunkter på förtydliganden som kan göras angående några formuleringar.

Kommentar: Text har förtydligats.

2.9 Sundsvalls kommun

Sundsvalls kommun har tagit del av planförslaget. Det är bra att Kramfors arbetar aktivt för en attraktiv region genom att ge förutsättningar för landsbygdsutveckling. Sundsvalls kommun har inte några mellankommunala intressen gällande LIS-områdena i Kramfors kommun.

Kommentar: Noteras.

2.10 Miljö- och byggnämnden vid Kramfors kommun

Miljö- och byggnämnden anser att de områden som föreslås som LIS-områden uppfyller de förutsättningar som krävs för LIS. Den största delen av Kramfors kommun består av landsbygd. Trots detta gör inte lagstiftningen det möjligt att tillämpa LIS-skäl vid kusten. Planen föreslår ett antal områden vid sötvatten där LIS-skäl kan användas och några av dem är områden där det idag finns expansiva verksamheter vilka då ges möjlighet att utvecklas ytterligare.

I övrigt kommer få förfrågningar och ärenden som gäller att bygga vid insjövattnen. Planen ger mer möjligheter att bygga strandnära och troligen kommer intresset att öka, speciellt då planen öppnar upp för att använda LIS-skäl även utanför de utpekade områdena.

Kommentar: Noteras.

2.11 Föreningen ”seniorboende vid Vågsfjärden”

Föreningen ”seniorboende vid Vågsfjärden” har yttrat sig och tycker det är positivt att ett sammanhängande område har pekats ut som idag kallas Lappudden men som till största delen omfattar andra områden. Framför allt området Prästbordet från kyrkan räknat och västerut längs fjärden mot Körning, som befinner sig intill större bostadsområden har nära till kommunikationer och kan bidra till större folkmängd i kommunen, ökad service, ökad sysselsättning m.m. Det området har fler motiv och färre krav

på hänsynstagande än det som nu betraktas som Lappudden och som verkar ha stått för de värden som är insatta i rosdiagrammen. Den översvämningsrisk som är utpekad för området ligger enbart runt Lappudden och ingen annanstans, t.ex.

Föreningen föreslår att det utpekade området vid Vågsfjärden delas in i åtminstone två områden med namnen Lappudden och Prästbordet eller Vallenvägen. Föreningen redogör Prästbordets parametrar som styrker denna uppdelning och har bifogat två rosdiagram med motiv och hänsyn.

***Kommentar:** LIS-områdets namn har ändrats från Lappudden till Nordingrå och Vallen. En översiktlig bedömning har gjorts av området som helhet, varav området inte delas upp i två områden. Text i Motivering har dock bearbetats för att bättre beskriva hela områdets förutsättningar.*

2.12 Box Destilleri AB

Box Destilleri har tagit del av det tematiska tillägget till översiktsplan 2013 och vill att LIS-området utökas med ön och även området ovanför den inritade LIS-områdeslinjen på fastigheten Geresta 2:15, enligt bifogad bild. Det föreslagna området innebär utvecklingsmöjligheter och har ett historiskt värde gällande sågverksepoken.

***Kommentar:** LIS-området har utökats till att omfatta ön, dock ska särskild hänsyn tas till området och det ska kunna användas av allmänheten. Det föreslagna området öster om LIS-området ligger utanför strandskyddszonen på 100 meter, varav LIS-området inte utökas ytterligare.*

2.13 Naturskyddsföreningen Höga Kusten – Ådalarna

Naturskyddsföreningen Höga Kusten – Ådalarna har yttrat sig och anser att det inte finns några beskrivningar för hur man har tänkt ta hänsyn till olika värden.

Till flera av de utpekade sjöarna finns artrika vattendrag identifierade. I och med att sjöarna då är mål för arter i vattendragen, bör man se till att miljö kvaliteten i sjöarna bibehålls eller ännu hellre ökar även om det blir en ökad exploatering.

***Kommentar:** Text har lagts till i generella rekommendationer.*

För de områden som har enskilda avlopp anser Naturskyddsföreningen att en anslutning till kommunalt avlopp bör finnas med i planer vid ökad exploatering.

***Kommentar:** Vidare bedömning om vilken VA-lösning som är lämplig inom*

resp. LIS-område görs i samband med prövning av förhandsbesked, bygglov eller detaljplanprocess. Text angående detta har lagts till under rubriken Generella rekommendationer.

Turism riskerar att koncentreras på ett ställe där slitaget på natur och miljö då blir högt. Tack vare vårt utbredda världsarv och många spännande besöksmål, bör exploatering hjälpa turismen att spridas ut över flera områden istället för att nöta sönder några få.

Kommentar: *Kommunens tjänstemän har lokal kännedom och kunskap om områdenas generella planeringsförutsättningar, odlingslandskap inom exploaterad mark samt utförda inventeringar inom de olika områdena.*

I rekommendationer för vidare exploatering vill naturskyddsföreningen att det tillförs i texten: Inventeringar av både natur och fauna. Hänsyn till specifika biotoper till exempel skogsdungar/ridåer. Där inte kommunalt avlopp finns ska det byggas ut.

Kommentar: *Inventeringar har gjorts och finns beskrivet i planen. Vidare bedömning om vilken VA-lösning som är lämplig inom resp. LIS-område görs i samband med prövning av förhandsbesked, bygglov eller detaljplanprocess.*

Miljökonsekvensbeskrivning

Naturskyddsföreningen anser att det saknas beskrivning av vilken slags exploatering som planeras - boende, friluftsanläggning, omfattning? Det gör det svårare att ta ställning, exploaterings omfattning, inte bara vilket geografiskt område, har betydelse.

Kommentar: *Vilken slags exploatering som är lämplig på vilken plats får prövas i ett senare dispens- eller planläggningsskede.*

Flera av lokalerna kan komma att ta åkermark i anspråk vid exploatering. Men åkermark är en viktig del av att kunna bo året runt på landsbygden, och särskilt större sammanhållna åkermarker är värda mycket inte bara som öppen mark för naturlivet. Små åkrar riskerar att i större grad tappa ekonomisk vinning att bruka, och kan i framtiden tvingas växa igen. En exploatering av jordbrukslandskap måste ske med försiktighet i alla utpekade lokaler. Majoriteten av de utpekade åkerområdena ingår dessutom i bevarandeprogram för odlingslandskapet - men det finns ingen beskrivning för hur det programmet skulle påverkas av att exploatera åkrarna.

Kommentar: *Endast små områden brukas extensivt inom utpekade LIS-områden. LIS-planen förespråkar en bebyggelseutveckling som sker med hänsyn till jordbruksmarken. I planens generella rekommendationer har text lagts till: "Dispenser ska inte ges på mark som aktivt brukas eller som kan*

behövas för en utvidgning av jordbruket. Aktivt brukad jordbruksmark ska inte exploateras. En värdering av jordbruksmark görs vid en eventuell exploatering.”

Naturskyddsföreningen påpekar att Mkb:n saknar fågelinventering, vilket är anmärkningsvärt när man rör sig i bland annat naturvårdsområden, BSPA-området och världsarvet. Allt tyder på att vår miljö är värdefull, för att verkligen kunna värna alla värden krävs givetvis en riktig inventering av alla värden. Enstaka fynd från artdatabanken kan inte användas i stället för en inventering, då fynden beror på hur många besökare som har varit i området, hur många av de besökarna som kan känna igen olika fåglar, och hur många av de besökarna som sedan rapporterar in sina fynd till artdatabanken.

Kommentar: *I rekommendationer för LIS-områden har text utvecklats så det framgår att eventuell exploatering ska föregås av fågelinventering och hänsyn till fågellivet ska tas där det bedöms aktuellt.*

Vågsfjärden

För Vågsfjärden är redan Lappudden etablerad som turistanläggning, och där finns heller inga artfynd (dock finns ingen fågelinventering, inväntar en sådan) som kan behöva beaktas vid exploatering. Förslaget visar tre olika lokaler runt Vågsfjärden, men finns det då en möjlighet att alla tre områden blir beviljad dispens? Naturskyddsföreningen anser att det skulle bli väldigt mycket exploatering för en redan prövad sjö. Det skulle rimligtvis påverka allemansrätt och naturliv negativt med så stor exploatering, det måste förtydligas om det är möjligt med så stora dispenser.

Kommentar: *LIS-planen innebär inte att hela LIS-områden exploateras. I samband med prövning av bygglov eller detaljplan görs en lokaliseringssprövning över var och hur exploatering sker.*

Alla lokaler för Vågsfjärden ligger i anslutning till åkermark, men ingen överlappar bevarandeprogrammet för odlingslandskapet vilket naturskyddsföreningen anser som positivt. Dock ligger alla inom risintresset för friluftsliv, men att bevara strandlinjen för allemansrätten nämns inte bland rekommendationerna. Här beror det på vilken slags exploatering det gäller, vilket inte specificeras i rapporten. Sommarstugor tenderar att skapa privat mark av sin strandlinje, vilket skulle täppa till vandringsmöjligheterna helt. Det skulle för övrigt också vara negativt ur turishänsyn, det är för kustens skull som besökarna är här och då behöver de få tillgång till kusten. Naturskyddsföreningen påpekar att turist- och friluftsanläggningar enklare kan formas till att inte täppa igen stranden för allemansrätten, men att också är kommunens ansvar att se till att de som exploaterar tar hänsyn till detta. Och som tidigare nämnts, om sjön omgärdas av turistanläggningar blir den

inte särskilt tillgänglig för allemansrätt och friluftsliv.

Alla lokaler i Vågsfjärden planeras för att ta åkermark i anspråk vid exploatering och naturskyddsföreningen anser att detta bör undvikas då många arter är beroende av ett öppet landskap. Befintlig åkermark är dessutom viktig för att en fastboende befolkning kan stanna, vilket är en fördel för miljön.

Kommentar: *Se ovanstående kommentar angående lokaliseringsprövning. Inom varje LIS-område tas hänsyn till att strandlinjen bevaras. Detta finns även beskrivet i planen, exempelvis under rubrik 2.5 Fri passage samt 5.6.1 Generella rekommendationer.*

Gällstasjön

Här finns redan en turistanläggning, men också Vibyggerås största samlingslokal och en badplats som är öppen för alla. Vid eventuell vidare exploatering anser naturskyddsföreningen att det behöver beskrivas hur fastboendes behov av naturmiljön och samlingslokaler kan kombineras med en större turistanläggning. Tanken med en obruten kust är att tillgången till kusten inte går förlorad, och stranden i området är den mest tillgängliga i hela Gällstasjön. Sjön i stort är även en populär fiskesjö, och med närheten till samhället är det något att värna. De anslutna vattendragen nämns som skyddsvärda, vilket naturskyddsföreningen håller med om, men bara att ”beakta” samtidigt som det i rapporten förordar exploatering upplevs inte trovärdigt. Hur kommer man kunna värna de anslutande vattendragens effekt på sjön, om sjöns störningar ökar? Det finns därför risker med att tillåta en alltför stor turistanläggning, och någon beskrivning av omfattning finns inte i rapporten.

Gällstasjön ligger mitt emellan två naturreservat, varav det ena är en symbol för hela världsarvet Höga kusten (Skuleberget). Gällstasjön syns från flera ställen på Skuleberget, och illustrerar på ett pedagogiskt vis bildandet av avsnörda havsvikar. En utbyggd exploatering av sjön skulle enligt naturskyddsföreningen kunna påverka den pedagogiska bilden negativt, vilket i sin tur påverkar världsarvet i stort negativt. Kring Skuleberget finns redan flera etablerade turistanläggningar, och behovet av att bygga ut turismen ytterligare just här anses som litet med tanke på hur utbrett världsarvet är. Naturskyddsföreningen ser hellre att man delar på turismen i regionen, än att koncentrera den på ett ställe som dessutom har höga naturvärden. Särskilt mellan Skuleberget och Herrestaberget hade det varit intressant att ta del av fågelinventering.

Vid den utpekade östra delen av Gällstasjön är trycket redan idag ganska hårt på bland annat vägen. Att det vid mer exploatering inte skulle behövas göras något åt vägen är inte troligt.

Kommentar: Vid eventuell exploatering inom de utpekade LIS-områdena används modern reningsteknik, vilket påverkar en recipient försumbart. Samtliga sjöar inom utpekade LIS-områden har även stor vattenomsättning. Graden av exploatering omkring Gällstasjön görs i bygglovs- eller detaljplaneskedet där det prövas om ett mark- och vattenområde är lämpligt för bebyggelse enligt plan- och bygglagen (PBL).

Storsjön - Skog

Då här inte finns tillgång till kommunalt avlopp kan man anta att sommarstugornas avlopp till slut hamnar i sjön, om en exploatering ska ske behöver hela området givetvis få kommunalt avlopp för att inte öka föroreningar ytterligare. Naturskyddsföreningen anser att en exploatering i så fall skulle kunna bli ett miljölyft för sjön.

Kommentar: All exploatering föregås av lokaliseringsprövning enligt PBL där möjligheten att ordna ett bra avlopp är en stor del.

Storsjön - Skallsta, Salteå

Naturskyddsföreningen anser att en exploatering blir något positivt för miljön i sjön om det samtidigt dras in kommunalt avlopp även till sommarstugorna. Dock finns det enligt områdesbeskrivningen ett restaurerat strandbete och torräng i området - men ingen beskrivning av hur man tänker skydda detta vid exploatering. Även om området kan ha växt igen sedan 2003 då Jordbruksverket inventerade, så skvallrar det om höga naturvärden som är viktiga att både skydda och locka fram igen.

Kommentar: I de generella rekommendationerna för LIS-området har text lagts till där det framgår att hänsyn till detta ska tas vid eventuell exploatering.

Då området sluttar brant ner mot sjön, finns det poäng att se över hur tex ökad mängd markvatten bland annat från det utpekade förorenade marken, kan komma att påverka sjöns vattenkvalitet.

Kommentar: Vid lokaliseringsprövning bedöms alltid hur marken ska utformas för att minimera påverkan på omgivande mark genom t.ex. markavvattning.

Norasundet

Avsaknaden av en fågelinventering är särskilt akut, när området nämns som viktigt för just fåglar, i beskrivningen om Norasundet – Torrom. Det finns

inte beskrivet i rekommendationerna för hur man vid en dispens ska värna om dessa höga värden. Eftersom området har enskilda avlopp skulle det kunna exploateras med positiva effekter för just vattenmiljön om kommunen beslutar att dra avlopp. Men om detta skrivs ingenting i mkb eller övriga rapporten, vilket är en brist. Trots Norasundets enligt Länsstyrelsen höga naturvärden, så är avsnittet i mkb väldigt kort.

***Kommentar:** Text har utvecklats i rekommendationer för Norasundet där det framgår att hänsyn ska tas till naturvärden och fågellivet vid eventuell framtida exploatering, samt att eventuell exploatering ska föregås av fågelinventering i bygglovs- eller detaljplaneskedet.*

Grössjön

”Den vegetationsbård som avskiljer sjön från åkermarken bedöms inte bestå av några särskilt skyddsvärda arter.”, står det i planens MKB, men vegetationsbården är i sig en viktig biotop i landskapet som ska bevaras vare sig där finns skyddsvärda arter eller inte. Att det dessutom saknas en inventering innebär att man faktiskt inte vet tillräckligt för att bedöma huruvida här finns skyddsvärda arter eller inte. Naturskyddsföreningen anser att det därför måste kompletteras med en ordentlig artinventering här.

***Kommentar:** Text har lagts till i rekommendationer där det framgår att eventuell exploatering ska föregås av artinventering i bygglovs- eller detaljplaneskedet.*

Sandslån och Box

Naturskyddsföreningen anser att Sandslån och Box är en av de mer lämpligare platserna för exploatering, då området har en industriell historia mer än naturvärden.

***Kommentar:** Noteras.*

2.14 Centerpariet Kramfors

Centerpariet Kramfors har yttrat sig och delar i stort framlagd planhandling för "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen" (LIS). Tillägget är viktigt och betydande för att kommunen ska få se fortsatt utveckling i vår allt mer populära landsbygd. Centerpariet vill dock poängtera att de med stor oro ser på hur problematiskt det ofta är att få till byggnationer längs stora delar av kustbandet. Självfallet har vi ett stort ansvar i att bevara vårt världsarv men vi har även ett ansvar att låta landsbygden leva och utvecklas på ett hållbart sätt.

***Kommentar:** Noteras.*

2.15 Miljöpartiet de gröna i Kramfors

Miljöpartiet de gröna i Kramfors har tagit del av samrådshandlingen.

Vågsfjärden - Häggvik

Hänsyn till bäcken, dela området för att skydda zonen vid bäcken.

Vattenskotertrafik störande i Vågsfjärden.

***Kommentar:** Strandzoner mot såväl sjöar som bäckar är viktiga biotoper och hänsyn ska tas till dem vid all exploatering. Fri passage ska finnas.*

Vågsfjärden - Näset, Mädan

Norra delen bör utgå.

Korta södra del med några meter i Söder så att naturvårdsobjektet ej omfattas.

***Kommentar:** Kartmaterialet har bearbetats.*

Gällstasjön

Delområde tre föreslås utgå.

Hänsyn tas till utflödet i söder genom erforderligt strandskydd.

***Kommentar:** Området närmast vattnet kommer inte att exploateras.*

Storsjön - Skog

Onödig konflikt mellan LIS-områdets nordliga del och fornlämningsområdet. Korta några meter.

***Kommentar:** LIS-områdets gräns har justerats.*

Storsjön - Skallsta, Salteå

Tveksamt angående området som berörs av ängs- och betesmarksinventeringen. Undanta sumpskogen i norr. Dela ev upp i två.

***Kommentar:** LIS-områdets gräns har justerats.*

Norasundet -Torrom

Stryk delområde 3 där det istället kan tillföra värden som ett bostadsnära strövområde.

Kommentar: *Det finns inga garantier för strandskyddsdispens i hela de utpekade LIS-områdena, då det kan finnas olika förutsättningar för dispens beroende på vilken exploatering som sker. Exempelvis ska hänsyn tas till flora och fauna, rörligt friluftsliv samt att luckor och stråk finns (se rubrik 5.6.1 Generella rekommendationer).*

Grössjön

Beakta beskrivet hänsyn till område 4.

Kommentar: *Noteras.*

Miljökonsekvensbeskrivning

Ekologiska aspekter

Miljöpartiet de gröna noterar att i ett flertal bedömningar har vegetationsbården i strandzonen enbart bedömts efter om träden eller övrig växtlighet varit sällsynta eller skyddsvärda. Det är vedertaget att man även ur ekologiska aspekter beaktar träd och växtlighets betydelse för livsbetingelserna vid stränder och vattendrag. En skuggad strandzon är en miljö som påverkas vid en eventuell exploatering. Miljöpartiet de gröna efterlyser därmed en utförligare beskrivning.

Kommentar: *Bebyggelse kommer inte att ske vid strandkanten. Det som eventuellt kan angöras är friluftsanläggning.*

Exploatering av åkermark.

Förändringar i ett odlingslandskap kan innebära en lokal påverkan på områdets karaktär. Miljöpartiet de gröna välkomnar anvisningen att en värdering av åkermarken görs vid en eventuell exploatering.

Kommentar: *I de generella rekommendationerna för LIS-områden har text lagts till: "Dispenser ska inte ges på mark som aktivt brukas eller som kan behövas för en utvidgning av jordbruket. Aktivt brukad jordbruksmark ska inte exploateras. En värdering av jordbruksmark görs vid en eventuell exploatering."*

2.16 Anonym

Anonymt yttrande har inkommit. Naturvårdsverkets förslag NV 023896-17 innebär att ett LIS-område inte behöver ha en "begränsad omfattning" utan istället en "sådan omfattning" att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses. Kramfors kommun har en lång kuststräcka med attraktiva lägen

som har undantagits i samrådshandlingen, från Klockestrand i söder till Docksta i norr. Dessa områden är intressanta för att klara kommunens tillväxtmål och uppnå vision 2031. Därför borde det vara en kommunal angelägenhet att inkludera hela kommunen och peka ut möjliga områden utmed den attraktiva kuststräckan, inte bara insjöar och havsvikar enligt samrådsförslaget. Det är utmed vår kust som flest nybyggnationer tillkommer. Här kan kommunen via PBL 2010:900 § 1.2 vara proaktiv och skapa förutsättningar för hela Kramfors kommun.

Kommentar: *Kuststräckan ingår i de områden där man enligt lagstiftningen inte får använda LIS. Ambitionen med LIS-planen är att utveckla landsbygden. Genom prövning, bedömning och samråd kan på sikt en successiv revidering och komplettering av LIS- planen och dess utpekade områden möjliggöras.*

2.17 Synpunkter lämnade vid offentligt samrådsmöte

Vid samrådsmötet framfördes att ett LIS-område borde finnas vid infarten till Häggvik/Sund.

Kommentar: *Att förlägga ett LIS-område inom det föreslagna området bedöms inte lämpligt då det dels är kraftigt sluttande terräng och dels igenvuxet.*

Vid samrådsmötet föreslogs att LIS-området vid Lappudden borde justeras. LIS-området gräns borde förlängas väster om Lappudden och minskas öster om Lappudden, bl.a. för att påverka sikt och landskapsbild i mindre utsträckning.

Kommentar: *Det finns inga garantier för strandskyddsdispens i hela de utpekade LIS-områdena, då det kan finnas olika förutsättningar för dispens beroende på vilken exploatering som sker. Exempelvis ska hänsyn tas till flora och fauna, rörligt friluftsliv samt att luckor och stråk finns (se rubrik 5.6.1 Generella rekommendationer). Mot bakgrund av detta leder inte synpunkten till någon förändring av LIS-området.*

Det påpekades att ett LIS-område nära Skog har tagits bort i samrådshandlingen som tidigare funnits med som förslag i processen.

Kommentar: *Under slutet av 2015 hölls medborgardialoger där deltagarna föreslog sjöar och vattendrag som kunde vara aktuella som LIS-områden. Områdena gallrades sedan utifrån ställda kriterier. Vid framtagande av LIS-planen och dess utpekade LIS-områden har planeringsunderlaget från 2015 av WSP använts. I det föreslås lämpliga LIS-områden utifrån kommunens*

gemensamma målbild, generella planeringsförutsättningar och tidigare medborgardialoger.

Synpunkt om att namnet för LIS-området vid Häggvik ändras till Sundsby.

Kommentar: *Namnet har ändrats i enlighet med förslaget, och heter nu Vågsfjärden-Sundsby.*

Kramfors kommun
Kommunledningsförvaltningen
Samhällsavdelningen